

У К Р А Ї Н А

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
**КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ»**

вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, Київська обл., 09107, тел. 0(4563) 5-12-40,
тел./факс 5-04-24 E-mail: Kyiv_academy@ukr.net, Web: <https://www.kristti.com.ua/>
Код ЄДРПОУ 02139618

СХВАЛЕНО

Протокол вченої ради
КНЗ КОР «КОПОПК»
від 23.04.2024 № 4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КНЗ КОР «КОПОПК»
від 24.04.2024 № 70

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації директорів інклюзивно-ресурсних центрів

Пояснювальна записка

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підготовки тренерів для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 11 червня 2021 р. № 656. Програма також враховує основні положення Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800, Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 493, Положення про спеціальну школу та навчально-реабілітаційний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 р. № 979, Порядку організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2022 р. № 483, Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 р. № 979 та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність установ та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх міжнародних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі менеджменту освіти та професійного розвитку фахівців (консультантів), керівних кадрів і допоміжного персоналу. Основними принципами, на основі яких розроблялась програма, є системний, діяльнісний, особистісний, компетентнісний,

андрагогічний та культурологічний підходи, а також принципи технологічності й варіативності.

Програма містить чотири модулі, зміст яких зорієнтований на розвиток професійних компетентностей директорів інклюзивно-ресурсних центрів. Кожен модуль передбачає теоретичну та практичну складові. Теоретична складова програми реалізується у формі інтерактивних лекцій/відеолекцій, вебінарів, відеоконференцій тощо. Практична складова - у формі навчальних тренінгів, практикумів, майстер-класів, семінарів тощо. Після завершення навчання передбачаються контрольні заходи (тестування, проєктна робота, творча робота, авторське завдання тощо).

Мета Програми: забезпечення неперервного професійного розвитку директорів інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей спрямованих на забезпечення рівного доступу до якісної освіти всіх осіб, враховуючи їх особливі потреби.

Основні завдання Програми:

- забезпечити розвиток ціннісного ставлення директорів інклюзивно-ресурсних центрів до управлінської діяльності в умовах соціальних та освітніх змін;
- поглибити й розширити знання директорів інклюзивно-ресурсних центрів з теорії та практики сучасного освітнього менеджменту, що забезпечує якісні зміни в організації діагностичної роботи, психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги (підтримки), створення передумов для інноваційних перетворень у сучасній системі;
- удосконалити вміння директорів із ефективного управління центром відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей директорів інклюзивно-ресурсних центрів;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей директорів інклюзивно-ресурсних центрів, їх мотивацію до професійного самовдосконалення.

Перелік компетентностей

Формування та розвиток загальних компетентностей: ЗК.01 громадянська, ЗК.02 соціальна, ЗК.03 культурна, ЗК.04 когнітивна та ЗК.05 підприємницька.

Формування та розвиток професійних компетентностей директорів інклюзивно-ресурсних центрів на виконання трудових функцій: А1 нормативно-правова, А2 стратегічного управління центром, А3 стратегічного управління персоналом, Б1 забезпечення якості освіти та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості, Б2 забезпечення якості освіти на засадах функціонування зовнішньої системи забезпечення якості, В1 лідерська, В2 емоційно-етична, В3 педагогічного, соціального та мережевого партнерства, Г1 здоров'язбережувальна, Г2 інклюзивна, Г3 проєктувальна, Д1 інноваційна, Д2 здатність до навчання впродовж життя, Д3 інформаційно-цифрова.

Очікувані результати навчання відображені в загальних характеристиках програми та конкретизовані в кожному модулі.

Освітня програма складається з 4 модулів. Кожен модуль передбачає теоретичну та практичну складові. Теоретична складова програми реалізується у формі інтерактивних лекцій/відеолекцій, вебінарів, відеоконференцій тощо. Практична складова – у формі навчальних тренінгів, практикумів, майстер-класів, семінарів тощо. Після завершення навчання передбачено контрольні заходи (тестування, проєктна робота, творча робота, авторське завдання тощо).

Матеріально-технічне забезпечення: комп'ютерна техніка, офісне ПЗ, навушники, мікрофон, колонки, гаджет (планшет, смартфон), фліпчарти, постійний доступ до глобальної мережі «Інтернет», наявність облікового запису Google (особистого чи корпоративного).

1.	Розробник освітньої програми	Слободяник Галина Іванівна, завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»					
2.	Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації директорів інклюзивно-ресурсних центрів					
3.	Мета програми	Формування, розвиток професійних компетентностей					
4.	Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Директори інклюзивно-ресурсних центрів					
5.	Напрямок освітньої програми	Професійна компетентність директорів інклюзивно-ресурсних центрів					
6.	Зміст освітньої програми	№ з/п	Освітній компонент (модуль, тема)	Засоби провадження			
				Кількість годин			
				лекційні	семінарські	практичні	усього
		1.	Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів ХХІ століття	4		2	6
		1.1.	Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу	2			2
		1.2.	Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій	2			2
		1.3.	Національна ідентичність в історичному вимірі			2	2
		2.	Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище ІРЦ: територія безпеки та розвитку	2		18	20
		2.1. Інваріантна складова модуля		2		12	14
		2.1.1.	Нормативно-правове забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів	2			2
		2.1.2.	Документообіг в інклюзивно-ресурсному центрі. Створення нормативних документів як інструмент реалізації організаційної автономії центру			2	2

		2.1.3.	Атестація фахівців інклюзивно-ресурсних центрів			2	2
		2.1.4.	Управління змінами. Управлінські рішення з урахуванням оцінки існуючих альтернатив і ризиків			2	2
		2.1.5.	Розвиток професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру			2	2
		2.1.6.	Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти			2	2
		2.1.7.	Психологічні аспекти створення сприятливого безпечного середовища в закладі освіти			2	2
		2.2. Варіативна складова модуля				6	6
		2.2.1.	Інклюзивна освіта: теорія і практика			6	6
		2.2.2.	Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат			6	6
		2.2.3.	Формування команди для розвитку культури демократії в школі			6	6
		2.2.4.	Дії учасників освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях соціального, воєнного та природного характеру			6	6
		3.	Модуль 3. Фаховий. Організація процесу управління інклюзивно-ресурсним центром	6		32	38
		3.1. Інваріантна складова модуля		6		14	20
		3.1.1.	Особистісний саморозвиток директора інклюзивно-ресурсного центру в умовах реформаційних процесів в освіті	2		2	4
		3.1.2.	Технологія побудови індивідуалізованої траєкторії особистісно-професійного розвитку директора інклюзивно-ресурсного центру	2			2
		3.1.3.	Розвиток лідерської компетентності директора інклюзивно-ресурсного центру відповідно до професійного стандарту	2		2	4
		3.1.4.	Роль відповідального лідерства в комунікаційній діяльності центру. Тенденції розвитку позитивного іміджу центру			2	2
		3.1.5.	Професійна етика та емоційно-етична компетентність сучасного керівника центру			2	2
		3.1.6.	Професійна саморегуляція як			4	4

			системоутворювальна складова емоційно-етичної компетентності сучасного керівника центру				
		3.1.7.	Управління центром на засадах відкритості та толерантності. Управлінські аспекти здійснення дієвого та відкритого громадського нагляду (контролю) за діяльністю центру			2	2
		3.2. Варіативна складова модуль				18	18
		3.2.1.	Реалізація освітніх проєктів для розвитку ключових компетентностей			6	6
		3.2.2.	Онлайн-сервіси для створення навчального контенту			6	6
		3.2.3.	Травми війни: техніки самозцілення дорослих і дітей			6	6
		3.2.4.	Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей			6	6
		3.2.5.	Попередження та профілактика суїцидальної поведінки в освітньому середовищі			6	6
		3.2.6.	Фандрейзинг: пошук ресурсів для організації освітніх проєктів			6	6
		4.	Модуль 4. Діагностико-аналітичний			8	8
		4.1.	Установче заняття. Вхідне діагностування			2	2
		4.2.	Конференція з обміну досвідом			2	2
		4.3.	Захист випускних робіт			2	2
		4.4.	Вихідне діагностування			2	2
			Разом:	12		60	72
7.	Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	72 год / 2,4 ЄКТС					
8.	Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована					

9.	Вид підвищення кваліфікації	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації
10.	Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4); А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); В3 Проєктувальна компетентність (В3.1); Г1 Здоров'язбережувальна компетентність (Г1. 1, Г1. 2, Г1. 3, Г1. 4, Г1. 5, Г1. 6); Г2 Інклюзивна компетентність (Г2. 1, Г2. 2); Г3 Проєктувальна компетентність (Г3. 1); Д1 Інноваційна компетентність (Д1. 1); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2. 1, Д2. 2); Д3 Інформаційно-цифрова компетентність (Д3. 1, Д3. 2, Д3. 3)
11.	Очікувані результати	Удосконалення загальних та професійних компетентностей
12.	Особа (особи), які виконують освітню програму	Рогова В.Б. Пашенко Д.І. Перерва В.С. Бачинська Є.М. Вихристенко Ж.В. Слободяник Г. І. Аносова А. В. Алексеева О. І. Дерій О. В. Луценко Т.М. Шевченко А.М. Камінський О.І. Борбіт А.В. Шелест Л. В. Гаркавенко Ю.О. Довгань А.І. Часнікова О.В.
13.	Строки виконання програми	Календарний рік
14.	Місце виконання освітньої програми	Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» (вул. Ярослава Мудрого, 37, м. Біла Церква, 09107)
15.	Вартість	Собівартість обраховується залежно від наповнення груп згідно з

	надання освітньої послуги	вимогами чинного законодавства
16.	Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі	25-30 осіб
17.	Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
18.	Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/ програма:

Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття

1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги та обмеження у розумінні ролі освіти в процесі формування людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проєкту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти у викликах воєнного/повоєнного часу».

1.2. Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традицій та інновацій

Гуманістичні підходи до модернізації освіти. Традиціоналізм в освіті: огляд традиційних підходів до освіти. Методологічні принципи виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності. Генеза проявів цих принципів у модернізації освітнього процесу від античних часів до сьогодення. Стандартизація змісту освіти. Аргументи за збереження традицій в освіті. Прогресивізм в освіті. Ідея інноваційного підходу до освіти. Аргументи за впровадження інновацій в освітній процес.

1.3. Національна ідентичність в історичному вимірі: між конфронтацією та співробітництвом

Поняття національної та громадянської ідентичності. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» та його статті щодо основних напрямків освітньої діяльності. Різновиди освітніх заходів, пропоновані Законом України для реалізації основних напрямків виховання національної та громадянської ідентичностей. Історична генеза української національної ідентичності: між конфронтацією та співробітництвом. Проблематика та методика національно-патріотичного, військово-патріотичного, громадянського та духовно-морального

виховання. Регіональність у становленні української національної та громадянської ідентичності. Роль позашкільних заходів та позакласної роботи у формуванні національної та громадянської ідентичності. Пошукова та творча діяльність учнів у формуванні національної та патріотичної діяльності.

Очікувані результати за соціально-гуманітарним модулем 1 охоплюють:

Знання й розуміння:

- сутності людського капіталу та його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;
- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;
- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів іноземної мови;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості у справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї Батьківщини.

Уміння:

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;
- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів до розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення у психології чи фізіології для поліпшення результативності своєї роботи;
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;
- використовувати у практичній діяльності сучасні тенденції викладання і навчання у закладах освіти з урахуванням впровадження дистанційного навчання;
- використовувати нетрадиційні форми уроків для підвищення мотивації учнів до вивчення іноземної мови;
- чітко й переконливо висловлювати свої думки про історичні аспекти національної ідентичності, ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- підтримка принципу доступності освіти для всіх верств суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів та технологій в освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;
- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- постійне удосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів/учениць до вивчення іноземних мов;
- усвідомлення ролі вчителя як фасилітатора освітнього процесу;

- усвідомлення своєї національної ідентичності, відкритість до самокритики, незалежність від націоналістичних уявлень.

Модуль 2. Професійний. Освітнє середовище ІРЦ: територія безпеки та розвитку

2.1. Інваріантна складова модуля

2.1.1. Нормативно-правове забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів

Основні нормативно-правові акти у сфері освіти, особливості застосування їх в інклюзивно-ресурсних центрах. Нормативно-правові акти в умовах нових викликів: пандемія, воєнний стан тощо. Методи й інструменти аналізу й синтезу інформації в галузі освіти. Нормативні акти органів місцевого врядування. Взаємодія органів місцевого самоврядування з інклюзивно-ресурсних центрів: особливості підпорядкування.

2.1.2. Документообіг в інклюзивно-ресурсному центрі. Створення нормативних документів як інструмент реалізації організаційної автономії центру

Види документації в інклюзивно-ресурсному центрі. Вимоги щодо ведення документування, номенклатури справ. Реалізація управління центром через розробку документів на основі типових. Внутрішній документообіг. Правила внутрішнього трудового розпорядку.

Електронний документообіг. Цифрові ресурси менеджменту документів.

2.1.3. Атестація фахівців інклюзивно-ресурсних центрів

Основні нормативні документи на які слід звернути увагу під час проходження атестації працівників інклюзивно-ресурсних центрів Норми, які набирають чинності з моменту оприлюднення нового Положення. Аналіз загальних аспектів висвітлених в Положенні. Порівняльна характеристика Типового та нового Положення, які є нововведення. Вимоги до фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів, які атестуються (чергова, позачергова атестація).

2.1.4. Управління змінами. Управлінські рішення з урахуванням оцінки існуючих альтернатив і ризиків

Управління змінами, підходи до стратегічних завдань і прийняття управлінських рішень. Креативний підхід до вирішення стратегічних завдань і прийняття управлінських рішень. Чинники, що сприяють змінам і перешкоджають їм. Стратегії, що зменшують опір змінам серед персоналу й інших стейкхолдерів. Методи подолання опору змінам (інформування й спілкування, участь і зацікавленість, допомога і підтримка, переговори й угоди, маніпуляції і кооптації, явний та неявний примус).

Види рішень. Технології прийняття та ухвалення управлінських рішень(технології «Управління за результатами»; «Управління на базі потреб та інтересів»; «Управління на базі потреб та інтересів»; «Управління шляхом постійних перевірок і вказівок»; «Управління у виняткових випадках»; «Управління на базі штучного інтелекту», «Управління на базі активізації діяльності персоналу»). Управління на основі врахування та прогнозування ризиків.

2.1.5. Розвиток професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру

Особливості розвитку професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру. Аспекти професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру: лідерські якості, знання про інклюзивну освіту, вміння взаємодіяти з педагогічним колективом, уміння вирішувати конфліктні ситуації та співпрацювати з батьками. Методи й інструменти розвитку професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсного центру. Саморозвиток та відкритість до нових ідей та підходів в діяльності.

2.1.6. Створення безпечної освітньої екосистеми закладу освіти

Поняття фізична безпека, безпечне освітнє середовище. Екосистемний підхід. Формула “Дитина у безпеці”. Рівні відповідальності у забезпеченні фізичної безпеки в освітньому середовищі. Ролі у надзвичайній ситуації. Симуляційна гра «Безпечна дорога до школи». Поняття інформаційної безпеки. Цифрова безпека. Інформаційна культура та інформаційна гігієна. Джерела інформації. Види медіа, їх вплив на споживача інформації. Вправа «Новина з телефону». Психологічна безпека в освітньому середовищі: ключові поняття, інструменти і механізми формування, розподіл відповідальності та ролей. Техніки психологічної підтримки та психоемоційної саморегуляції. Ізраїльська модель стресостійкості BASIC PH.

2.1.7. Психологічні аспекти створення сприятливого безпечного середовища в закладі освіти

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних закладах освіти. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в новій українській школі. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку учнів. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки учнівської молоді. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі освіти. Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення в дітей різних вікових категорій, вплив стресу на успішність навчання учнів. Шляхи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самодопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в учнів.

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життєстійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

Очікувані результати за інваріантною складовою фахового модуля 2.1. охоплюють: **Знання й розуміння:**

- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку вчителя;
- вимог та особливостей професійного розвитку педагогічних працівників в умовах реформування освіти;
- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку дитини в умовах нової парадигми освіти;
- сутності критеріїв та індикаторів в оцінюванні якості педагогічної діяльності;
- емоційного інтелекту та його складових;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- наслідків впливу стресових емоцій на стосунки з оточуючими та здоров'я педагога;
- можливостей діагностування та попередження конфліктів у педагогічній взаємодії;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності;
- сутності і значення фізичної, інформаційної та психологічної безпеки;
- особливостей створення безпечного освітнього середовища з урахуванням екосистемного підходу;

- рівнів відповідальності у реалізації фізичної безпеки в закладі освіти.

Уміння:

- аналізувати власний досвід, навички та потреби для визначення пріоритетів у професійному розвитку;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- планувати свій професійний розвиток, враховуючи вимоги закону “Про дошкільну освіту” та потреби власної педагогічної практики;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність, використовувати різні критерії та індикатори якості освіти;
- відновлювати психічну рівновагу та перебувати в ресурсі;
- застосовувати психологічні методи та техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- вибудовувати діалогове навчання з усіма учасниками освітнього процесу як рівноправними партнерами;
- забезпечувати безпечне освітнє середовище;
- орієнтуватися в інформаційному середовищі, розрізняти інформацію;
- надавати психологічну підтримку учасникам освітнього процесу за допомогою технік та прийомів, здійснювати психоемоційну саморегуляцію.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність, готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;
- готовність до впровадження нових підходів та технологій у свою роботу на основі результатів оцінювання;
- самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- готовність до змін;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість й адаптивність;
- педагогіка партнерства.

2.2. Варіативна складова модуля

2.2.1. Інтегративна освіта: теорія і практика

Тема 1. Організація інтегративного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти

Принципи та практичні аспекти створення інтегративного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб учнів з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед учнів, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного

розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами, впровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

Роль та функції психологів та педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожного учня, незалежно від його особливостей. Методи та стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку учнів, а також виявлення та вирішення можливих труднощів. Взаємодія з батьками учнів та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, зокрема, використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем.

Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі

Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей з різними видами особливих освітніх потреб, включаючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожного учня: ступінь функціональних можливостей, стиль навчання, інтереси та потреби, а також специфічні особливості, пов'язані з конкретними освітніми труднощами. Стратегії та методики адаптації освітнього процесу до врахування цих особливостей з метою забезпечення успішного навчання та розвитку кожного учня. Співпраця між педагогами, психологами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу в створенні індивідуалізованих підходів до навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Сучасні підходи та методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання.

2.2.2. Виявлення та подолання освітніх та психологічних втрат

Тема 1. Освітні виклики в воєнний період: аналіз та стратегії відновлення

Освітні втрати: український контекст. Освітні втрати й навчальні розриви: сутність і взаємозв'язок, оцінка та наслідки. Формати вимірювання освітніх втрат та навчальних розривів. Наслідки навчальних втрат для суспільства. Інноваційні підходи до забезпечення навчання під час кризи. Роль освітніх технологій у забезпеченні навчання в умовах воєнного конфлікту. Міжнародний досвід реабілітації освітньої системи після воєнного періоду: вивчення успішних стратегій.

Тема 2. Психологічні втрати в період воєнного стану: стратегії та ресурси відновлення

Психологічні втрати. Психологічні наслідки військових дій для дітей та підлітків: стратегії підтримки та реабілітації. Ментальне здоров'я та його складові. Ментальне здоров'я педагогічних працівників та учнів. Вплив стресу та травм на навчання та розвиток учнів. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час воєнного конфлікту.

Стратегії та інструменти для підтримки ментального здоров'я в освітньому середовищі. Вправи на стабілізацію психоемоційного стану педагогічних працівників та учнів і на запуск когнітивних процесів у процесі навчання. Травми та стресові реакції внаслідок воєнного стану: аналіз впливу на психічне здоров'я. Програми та підходи до психологічного відновлення. Стратегії самоопіки та психологічного самопідтримання в умовах воєнного стану.

Тема 3. Навчальна мотивація учнів в сучасних умовах

Мотивація, мотив, мотивування. Самогенеруюча мотивація. Сучасні підходи до мотивації учнів у навчанні. Задоволеність від навчання: зовнішні та внутрішні ресурси.

Мотиватори «нового покоління». Мотивація без примусу. Розвиток мотивації учнів у різні вікові періоди. Методики та стратегії, спрямовані на розвиток навчальної мотивації. Вплив сучасних технологій на навчальну мотивацію учнів: можливості та виклики. Роль соціальних мереж та медіа у формуванні навчальної мотивації учнів. Адаптація навчальних програм до індивідуальних потреб та інтересів учнів для збільшення мотивації. Психологічні аспекти навчальної мотивації: розвиток внутрішньої мотивації та саморегуляції. Роль вчителя у стимулюванні навчальної мотивації учнів: стратегії та підходи

2.2.3. Формування команди для розвитку культури демократії в школі

Тема 1. Демократичне врядування

Принципи демократичного врядування. Участь – основа демократичної культури школи. Шкільні правила на основі цінностей демократії. Роль учнівського самоврядування у формуванні демократичних цінностей. Принципи та практики демократичного прийняття рішень у шкільному середовищі. Створення та функціонування шкільного парламенту. Методи інклюзивного управління у школі: врахування потреб всіх учасників. Розвиток лідерських якостей серед учнів через демократичне врядування. Роль вчителя як фасилітатора демократичного процесу у шкільному колективі. Вплив демократичного врядування на клімат та культуру школи.

Тема 2. Командна взаємодія

Командотворення: формування команди, тимбілдінг. Ролі та лідерство в командах. Фасилітація як інструмент взаємодії та розвитку команд. Методи фасилітації, мотивації учасників, досягнень результатів роботи в команді. Розвиток ефективних команд у професійному середовищі: фактори успіху. Роль лідерства у формуванні та підтримці командної взаємодії. Ключові навички комунікації для побудови успішних командних відносин. Стратегії вирішення конфліктів у команді: підходи та методи. Типи ролей у команді та їх вплив на результативність спільної діяльності. Психологічний клімат у команді: чинники, що сприяють спільному успіху. Використання технологій для поліпшення командної взаємодії та спільної роботи.

Тема 3. Життєздатність команди

Створення команди для виконання завдання, прояву ролей та командного лідерства. Можливості мотивації до участі в команді. Зростання через лідерство в команді. Діяльність шкільних команд. Мотивація учасників команди. Розвиток довіри та взаєморозуміння у складі команди як фундамент життєздатності. Стратегії збереження та підтримки мотивації учасників команди на тривалий термін. Реагування на виклики та зміни: адаптивність команди як складник її життєздатності. Роль лідера в підтримці та зміцненні життєздатності команди. Ефективне управління конфліктами в командному середовищі для забезпечення стабільності та продуктивності. Оцінка та моніторинг параметрів життєздатності команди: інструменти та методи.

2.2.4. Дії учасників освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях соціального, воєнного та природного характеру

Тема 1. Надзвичайні ситуації та їх наслідки

Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Загальні ознаки НС. Рівні надзвичайних ситуацій. Наслідки надзвичайних ситуацій соціального, воєнного та природного характеру. Режим надзвичайної ситуації. Повідомлення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації та постійне інформування про зміни ситуації. Типи надзвичайних ситуацій: природні катастрофи, техногенні аварії, соціальні конфлікти тощо. Психологічні аспекти надзвичайних ситуацій: стрес, тривога та підтримка психічного здоров'я. Вплив надзвичайних ситуацій на соціальні, економічні та екологічні системи. Роль правоохоронних та гуманітарних організацій у реагуванні на надзвичайні ситуації. Міжнародна співпраця в попередженні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Тема 2. Послідовність дій у надзвичайних ситуаціях природного характеру

Характеристика зон стихійного лиха (ураганів, затоплень, пожеж). Правила поведінки, дії працівників під час НС природного характеру. Правила евакуації для працівників закладу освіти. Порядок евакуації. Захист: процедури евакуації, пошук притулку та безпечних зон. Екстренні заходи: надання першої допомоги врятованим, врятування заблокованих або постраждалих. Спільна діяльність між рятувальними службами, владними структурами та громадськістю. Відновлення житлових та інфраструктурних об'єктів, медичних послуг, освіти та інших сфер життєдіяльності.

Тема 3. Алгоритм дій у надзвичайних ситуаціях соціального та воєнного характеру

Захист населення від небезпечних факторів. Колективні засоби захисту населення. Дії в разі вчинення терористичного акту (вибуху). Дії при виявленні вибухових пристроїв або підозрілих предметів. Дії у випадку обвалення будівель, споруд. Дії у випадку перебування під завалом. Організація та проведення евакуаційних заходів для цивільного населення в надзвичайних ситуаціях. Координація дій правоохоронних органів у надзвичайних ситуаціях соціального та воєнного характеру. Організація та надання гуманітарної допомоги, медичного забезпечення для постраждалих у надзвичайних ситуаціях. Забезпечення доступної та інформативної комунікації з громадськістю, засобами масової інформації в надзвичайних ситуаціях. Відновлення та реабілітація: організація процесу відновлення й реабілітації суспільства після надзвичайних ситуацій соціального та воєнного характеру.

Очікувані результати за варіативною складовою професійного модуля 2.1. охоплюють:

Знання і розуміння:

- теоретичних засад інклюзивної освіти, її цілей, принципів та основних концепцій;
- особливостей і причин освітніх, психологічних втрат у сучасному освітньому середовищі;
- наслідків освітніх та психологічних втрат (низький рівень успішності, втрата навчальної мотивації, погіршення ментального здоров'я);
- принципів демократії в школі;
- сутності поняття «команда», ролі та лідерство в команді, «фасилітація», сфери її застосування;
- видів надзвичайних ситуацій соціального, воєнного та природного характеру;
- визначення основних етапів та принципів організації заходів захисту в надзвичайних ситуаціях;
- розпізнавання потенційних загроз та ризиків, що виникають у надзвичайних ситуаціях.

Уміння:

- виявляти й адаптувати навчальні матеріали та методики з урахуванням різних особливих освітніх потреб учнів;
- застосовувати засоби та методи інклюзивної педагогіки для створення сприятливого освітнього середовища для всіх учнів, враховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби;
- використовувати підходи до компенсації освітніх втрат;
- володіти навичками ефективної підтримки учнів, сприяти їхньому здоровому психологічному розвитку;
- визначати й використовувати сучасні методи та форми мотивації учнів до навчання;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- добирати та практично застосовувати методи фасилітації в діяльності команд;
- визначати способи мотивації до участі в команді;
- моделювати можливості для лідерства кожного/-ї завдяки командній роботі;
- розробляти стратегії, дії для досягнення поставлених цілей;
- брати участь у створенні безпечної освітньої екосистеми закладу освіти;
- планувати та виконувати евакуаційні заходи в разі надзвичайних ситуацій;
- працювати в команді, координувати дії групи та, за необхідності, брати на себе лідерську роль для досягнення спільної мети;

- швидко й об'єктивно оцінювати ситуацію, приймати належні рішення відповідно до обставин.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту та доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- розвиток відповідальності та дбайливого ставлення до безпеки учасників освітнього процесу та їхнього оточення;
- необхідність розроблення та реалізації спеціальних програм та стратегій для подолання освітніх та психологічних втрат;
- розвиває власні навички у сфері безпеки та готовності до дій у надзвичайних ситуаціях;
- оцінювання переваг культури демократії в школі;
- демонстрація ціннісного ставлення до членів команди;
- мотивація членів команди;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності.

Модуль 3. Фаховий. Організація процесу управління інклюзивно-ресурсним центром

3.1. Інваріантна складова модуля

3.1.1. Особистісний саморозвиток директора інклюзивно-ресурсного центру в умовах реформаційних процесів в освіті

Основні аспекти реформаційних процесів в освіті. Огляд сучасних тенденцій у розвитку освіти. Зміни в методиках навчання, змісті освіти, організації освітнього процесу. Роль директора інклюзивно-ресурсного центру в умовах реформ. Функції та відповідальність керівника в контексті змін. Особистісний саморозвиток як ключовий елемент успішного керівництва. Важливість постійного самовдосконалення для директора інклюзивно-ресурсного центру. Розвиток комунікативних навичок, навичок вирішення конфліктів та розвитку емоційного інтелекту. Стратегії особистісного саморозвитку. Організація ефективної робочої атмосфери для команди. Залучення до участі в проектах та ініціативах, спрямованих на покращення якості освіти.

3.1.2. Технологія побудови індивідуалізованої траєкторії особистісно-професійного розвитку директора інклюзивно-ресурсного центру

Технологія побудови індивідуалізованої траєкторії особистісно-професійного розвитку директора інклюзивно-ресурсного центру. Розвиток навичок управління, глибокого розуміння інклюзивної освіти та індивідуального підходу до кожного учасника освітнього процесу. Аналіз особистих сильних і слабких сторін, встановлення професійних цілей та стратегій їх досягнення, планування індивідуальних навчальних програм із застосуванням сучасних технологій. Значення саморефлексії та постійного самовдосконалення в процесі розвитку управлінської діяльності.

3.1.3. Розвиток лідерської компетентності директора інклюзивно-ресурсного центру відповідно до професійного стандарту

Аналіз розвитку лідерської компетентності директора інклюзивно-ресурсного центру відповідно до вимог професійного стандарту. Лідерська роль директора інклюзивно-ресурсного центру. Розвиток емпатії, ефективного комунікаційного стилю, навичок управління конфліктами. Рекомендації та стратегії розвитку лідерської компетентності директора інклюзивно-ресурсного центру, що відповідає вимогам сучасного професійного стандарту та сприяє покращенню якості управлінської діяльності.

3.1.4. Роль відповідального лідерства в комунікаційній діяльності центру. Тенденції розвитку позитивного іміджу центру

Управління, засноване на цінностях. Відповідальність як цінність лідера та колективу інклюзивно-ресурсного центру. Спільне бачення розбудови центру. Комунікація як складова ціннісного підходу. Особливості комунікаційних процесів у центрі. Сучасні форми й методи комунікації, співпраці та взаємодії. Основні засади забезпечення успішних комунікацій.

Підтримка та розвиток колективу. Формування команди в центрі. Мотивація команди. Налагодження партнерства. Усна й письмова форми комунікації. Правила ведення письмової комунікації. Особливості ведення усної комунікації. Формування іміджевої складової центру. Імідж сучасного керівника-лідера. Маркетинг. Основи сучасних маркетингових комунікацій, технологій, сутність представницької функції.

Представлення інтересів центру в зовнішньому середовищі. Представницькі функції керівника в органах державної влади та місцевого самоврядування. Взаємини з профспілковими організаціями, об'єднаннями громадян, іншими юридичними та фізичними особами, на міжнародному рівні.

3.1.5. Професійна етика та емоційно-етична компетентність сучасного керівника центру

Зміст поняття «емоційно-етична компетентність». Цінності громадянського суспільства, поваги до культурних цінностей українського народу. Методи ведення діалогу та полілогу, усвідомленого й емпатичного слухання. Методи попередження, подолання і трансформації конфліктів комунікації. Особливості організації діалогу та полілогу з учасниками освітнього процесу, враховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників. Особливості прояву розуміння й співпереживання до учасників освітнього процесу, примирення й порозуміння. Застосування в управлінській діяльності практики критичного мислення, усвідомлення й розуміння емоцій інших людей.

3.1.6. Професійна саморегуляція як системоутворювальна складова емоційно-етичної компетентності сучасного керівника центру

Поняття «емоційна саморегуляція», «професійний стрес», «травматичний стрес», «мислення зростання», «ресурс». Типи та інтенсивність емоцій, причин їх виникнення. Конструктивні реакції на стрес, конфліктні ситуації, сприяння порозумінню в міжособистісних стосунках. Вплив стресу на емоційну, поведінкову, когнітивну сфери людини. Самоцінність як орієнтир на підтримку себе в важкі часи. Принцип кисневої маски. Особливості розвитку мислення зростання. Психосоматика про вплив нересурсного мислення на фізичне здоров'я. Способи роботи з тривожним мисленням. Діапазон методів, технік зниження стресової напруги, способи самозбереження психічного здоров'я.

3.1.7. Управління центром на засадах відкритості та толерантності. Управлінські аспекти здійснення дієвого та відкритого громадського нагляду (контролю) за діяльністю центру

Організація процесу та взаємодії учасників освітнього процесу на засадах відкритості та толерантності, базуючись на національних традиціях, етнічних звичаях українського народу й ураховуючи культурні аспекти й принципи міжкультурного спілкування.

Педагогічна рада, органи громадського самоврядування, їх діяльність та роль у розв'язанні питань організації освітнього процесу та наданні якісних освітніх послуг особам з особливими потребами. Робота в команді, співробітництво з колегами, попередження та розв'язання конфліктів. Налагодження соціальної взаємодії всіх учасників освітнього процесу щодо захисту їх прав та інтересів.

Щорічне звітування керівника центру про свою роботу та виконання стратегії розвитку інклюзивно-ресурсного центру. Вимоги до звіту керівника. Структура звіту. Форми й види

звітування. Громадський нагляд (контроль) у сфері освіти як складова забезпечення ефективної діяльності центру та надання якісних послуг. Мета й основні завдання громадського нагляду (контролю) у сфері освіти. Механізми здійснення громадського нагляду (контроль). Права суб'єктів громадського нагляду (контролю). Сприяння адміністрації центру в здійсненні заходів громадського контролю.

Основні форми, засоби, стратегії спілкування. Використання різних технік спілкування з дорослими особами, прийняття справедливих рішень. Налагодження комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки осіб з особливими потребами в освітньому процесі, створення комфортних умов для їх навчання.

Формати комунікації керівника: безпосереднє спілкування (офлайн), спілкування за допомогою електронних засобів комунікації (онлайн).

Очікувані результати за інваріантною складовою фахового модуля 3.1. охоплюють:

Знання й розуміння:

- запитів та очікувань учасників освітнього процесу;
- засад автономії інклюзивно-ресурсних центрів та видів автономій;
- основних концепцій управління фінансовими ресурсами установи;
- повноважень, відповідальності, засад формування та діяльності органів громадського самоврядування в центрі;
- рівнів залучення інших стейкхолдерів до процесів прийняття рішень;
- вимог до організації освітнього процесу на засадах відкритості й толерантності, особливості конструктивної взаємодії;
- методології побудови стратегії розвитку центру на основі стратегічної мети, візії, місії центру та організації опитувань, анкетувань, бесід, інтерв'ювання респондентів для вироблення і коригування стратегії розвитку інклюзивно-ресурсного центру;
- оприлюднення публічної інформації, зокрема щодо фінансово-господарської діяльності закладу освіти, відповідно до вимог законів України «Про освіту», «Про доступ до публічної інформації», «Про відкритість використання публічних коштів» тощо;
- видів рішень, технологій прийняття та ухвалення управлінських рішень, управління на основі врахування і прогнозування ризиків;
- видів та особливостей моніторингових досліджень, методів, механізмів організації та їх проведення;
- методів подолання опору змінам та групової динаміки;
- стратегій, що зменшують опір змінам серед персоналу й інших стейкхолдерів;
- основних засад рефлексії управлінської діяльності;
- основних форм, засобів, стратегій та технік спілкування з дорослими особами;
- термінів і форм інформування учасників освітнього процесу, представників освітнього процесу, представників громади, первинних профспілкових організацій, працівників державної служби якості;
- управління змінами, підходи до стратегічних завдань і прийняття управлінських рішень, чинників, що сприяють чи перешкоджають змінам;
- формування відкритих і загальнодоступних інформаційних ресурсів та вимог до розміщення інформації щодо діяльності центру на його вебсайті або сайті засновника;
- цільових соціальних проєктів, інвестицій, благодійних внесків, грантових проєктів тощо;
- методів залучення матеріальних і фінансових ресурсів відповідно до стратегічних цілей і завдань центру.

Уміння:

- аналізувати результати моніторингових досліджень, компетентно враховувати дані при прийнятті управлінських рішень;
- вводити в дію рішення колегіальних органів управління центром;
- визначити оптимальний рівень залучення інших до процесу прийняття рішень, забезпечення їх виконання;

- використовувати ефективні методи залучення матеріальних і фінансових ресурсів відповідно до стратегічних цілей і завдань центру;
- використовувати й моделювати стратегії, що зменшують опір змінам серед персоналу та інших стейкхолдерів;
- використовувати різні види й форми контролю залежно від його мети, оцінювати ефективність управлінської діяльності;
- використовувати різні форми, засоби, стратегії комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки осіб з особливими освітніми потребами в освітньому процесі та техніки спілкування з дорослими людьми;
- формувати стратегічну мету, місію, візію центру на основі сучасних методик аналізу стану функціонування і розвитку, вносити в них зміни;
- забезпечити оприлюднення публічної інформації, зокрема щодо результатів фінансово-господарської діяльності центру у відповідні терміни на вебсайті та під час проведення загальних зборів центру;
- застосовувати механізми організації та проведення моніторингових досліджень у центрі, використовувати інструменти досліджень;
- ініціювати перед засновником чи органами управління освітою територіальної громади певні питання (рішення), прийняті на засіданні педагогічної ради;
- моделювати стратегічний розвиток інклюзивно-ресурсного центру, визначати параметри, критерії, показники аналізу стратегічного розвитку центру;
- організовувати управлінську діяльність, спрямовану на вивчення запитів, інтересів та очікувань суб'єктів освітнього процесу;
- організовувати формування відкритих та загальнодоступних інформаційних ресурсів, розміщення інформації щодо діяльності центру на його вебсайті, вебсайті засновника відповідно до вимог законодавства;
- організувати освітній процес у центрі на засадах відкритості та толерантності, застосування навичок конструктивної участі у взаємодії всіх учасників освітнього процесу на всіх рівнях, базуючись на національних традиціях, суспільних звичаях українського народу і принципах міжкультурного спілкування;
- приймати й ухвалювати управлінські рішення, ураховуючи існуючі альтернативи і ризики;
- управляти змінами, креативно підходити до вирішення стратегічних завдань і прийняття управлінських рішень;
- щороку звітувати на загальних зборах (конференції) колективу про свою роботу та виконання стратегії розвитку центру.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- налагодження взаємодії учасників освітнього процесу на засадах відкритості та толерантності;
- забезпечення роботи в команді, співробітництва з колегами, налагодження соціальної взаємодії всіх учасників освітнього процесу;
- налагодження комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки учнів в освітньому процесі, створення комфортних умов для їх навчання;
- розвитку інноваційності, гнучкості мислення, креативності;
- автономізації діяльності центру;
- раціонального й ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів;
- ініціювання та реалізації соціальних, інвестиційних, грантових проєктів.

3.2. Варіативна складова модуля

3.2.1. Реалізація освітніх проєктів для розвитку ключових компетентностей

Тема 1. Проєктне навчання

Сутність поняття “освітні проєкти”. Види освітніх проєктів: командні, індивідуальні,

дослідницькі, проекти місцевих дій. Формування громадянських та соціальних компетентностей у процесі реалізації проекту. Етапи освітнього проекту: формулювання проблеми та цілей проекту, планування діяльності, діяльність учнів та учениць, представлення, рефлексія. Освітній проект та роль вчителя у ньому. Кооперативне навчання.

Тема 2. Оцінювання проєктів

Характеристики оцінювання для навчання. Елементи формувального оцінювання: мета/цілі/очікувані результати, сформульовані мовою дитини, розроблення критеріїв оцінювання, методи самооцінювання та взаємооцінювання, зворотний зв'язок, запитання для навчання. Техніки формувального оцінювання. Переваги та ризики використання самооцінювання. Особливості модерування процесу рефлексії із використанням процедур та інструментів. Моніторингові завдання.

Тема 3. Реалізація освітніх проєктів: сценарії

Розвиток ключових компетентностей (громадянських та соціальних, математичної, компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій, навчання впродовж життя) через проєктний підхід. Контекст реалізації проєкту «З малої школи у великий світ». Результати використання освітніх проєктів для учнівської молоді, педагогів, шкіл та громад. Поради українським вчителям із досвіду реалізації проєкту. Поетапне вивчення проєктів, спрямованих на розвиток ключових компетентностей. Потенційні труднощі при реалізації освітніх проєктів та способи їх попередження. Формувальне оцінювання на кожному з етапів освітнього проєкту.

3.2.2. Онлайн сервіси для створення навчального контенту

Тема 1. Створення анкет, тестів, квестів засобами гугл форм

Робота з гугл формами для створення анкет, тестів, квестів. Налаштування форм, відповідно до мети та завдань. Створення анкет, тестів, квестів, навчальних занять. Надання доступів. Оброблення даних та побудова діаграм з допомогою вксель таблиць.

Тема 2. Віртуальні дошки як засіб візуалізації та взаємодії

Огляд віртуальних дошок. Їх особливості та можливості роботи (Jamboard, Padlet, Miro та інші). Функціонал дошок, їх налаштування. Надання доступів. Спільна робота у середовищах.

Застосування інтерактивних дошок дозволить: здійснити зворотний зв'язок в процесі навчання; зробити навчання більш інтенсивним; підвищити унаочненість навчального матеріалу; індивідуалізувати навчання; організувати колективну й групову роботи.

Тема 3. Створення інтерактивного навчального контенту

Огляд онлайн інструментів для підвищення ефективності освітнього процесу хмарка слів, QR-коди, анаграми, ребуси, ментальні карти, інтерактивні вправи, онлайн-тести, комікси, інтерактивні робочі аркуші, веб-квести, сервіси штучного інтелекту. Створення, поширення та класифікація інтерактивного навчального контенту.

3.2.3. Травми війни: техніки самоцілення дорослих і дітей

Тема 1. Формування резильєнтності учасників освітнього процесу в умовах війни

Знайомство з основними концепціями життєстійкості в надзвичайних умовах. Практикум для розвитку позитивної життєвої позиції, вдосконалення власної резильєнтності, підвищення внутрішнього ресурсу та застосування антистресового мислення. Прийоми для відновлення життєвого балансу та емоційної рівноваги.

Тема 2. Посттравматичний синдром та психологічні механізми самозахисту

Психічний стрес. Психічні, фізіологічні та соціальні прояви посттравматичного стресу у дітей різних вікових груп. Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Поняття та критерії діагностики посттравматичного стресового розладу. Кількісні інструменти дослідження стресу.

Тема 3. Техніки роботи зі збудженням, інтрузіями та уникненням

Встановлення контакту. Вивчення потреб. Навички керування посттравматичними реакціями збудження, інтрузіями та уникненням. Навички переформулювання негативних думок. Навички вирішення проблемних ситуацій. Сприяння психосоціальному благополуччю за допомогою спорту та фізичних вправ.

3.2.4. Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей

Тема 1. Визначення та роль безбар'єрного освітнього середовища: розуміння сутності та важливості створення доступного середовища для всіх

Безбар'єрність. Безбар'єрність як державна політика. Складові нового світогляду безбар'єрності. Головні стереотипи, упередження та судження. Підтримка і розвиток безбар'єрного освітнього середовища.

Тема 2. Принципи та підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища: універсальний дизайн, інклюзивна освіта, диференціація та індивідуалізація навчання

Концепція безбар'єрності в освіті. Універсальний дизайн. Інклюзивна освіта. Диференціація навчання. Індивідуалізація навчання. Різноманітність. Підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища.

Тема 3. Перспективи розвитку безбар'єрного освітнього середовища в Україні: виклики та можливості

Міжнародний досвід та кращі практики. Перспективи розвитку безбар'єрної освіти в Україні. Освіта протягом життя. Компетентності.

3.2.5. Попередження та профілактика суїцидальної поведінки в освітньому середовищі

Тема 1. Навички безпечної поведінки учня в ставленні до самого себе

Характерні поведінкові особливості дітей та підлітків. Самоусвідомлення особистості. Адекватна та неадекватна самооцінка. Кризові періоди підліткового віку та способи їх подолання. Хобі-реакції, ризикова поведінка, екстремальні види діяльності дітей та підлітків. Емоційна саморегуляція (самоконтроль).

Тема 2. Безпечна поведінка дітей в соціумі

Безпечне, стабільне та розвиваюче середовище сімейного оточення – одна з основних умов повноцінного розвитку та благополуччя дітей. Створення умов безпечного освітнього середовища. Підвищення рівня культури безпечної, здорової поведінки, ненасильницької взаємодії в дітей та інших учасників освітнього процесу. Протидія проявам насильства та жорстокого поводження щодо дітей.

Тема 3. Профілактика суїцидальної поведінки

Суїцид та суїцидальна поведінка. Види суїциду. Особливості дитячого суїциду. Фактори ризику, що можуть стати причиною дитячого й підліткового суїциду. Психологічна криза як чинник суїциду. Типи суїцидальної поведінки. Основні індикатори суїциду.

3.2.6. Фандрейзинг: пошук ресурсів для організації освітніх проєктів

Тема 1. Основи фандрейзингу та стратегії пошуку ресурсів

Вивчення основних понять у фандрейзингу. Розгляд стратегій та методів пошуку ресурсів для організації освітніх проєктів. Аналіз успішних прикладів фандрейзингових кампаній закладів освіти. Комунікація та відносини з донорами.

Тема 2. Вивчення основних принципів ефективної комунікації з потенційними та поточними донорами

Розробка стратегій залучення та утримання донорської бази. Тренінги з навичок переконливого ведення переговорів та підготовки презентацій для залучення фінансової підтримки.

Тема 3. Інноваційні підходи у фандрейзингу для освітніх проєктів

Огляд сучасних трендів та інновацій у фандрейзингу. Розробка та впровадження креативних стратегій залучення ресурсів, використання соціальних мереж, краудфандингу,

благодійних заходів тощо. Аналіз впливу цифровізації на фандрейзинг та можливостей його використання для збільшення фінансової підтримки освітніх проєктів.

Очікувані результати за варіативною складовою фахового модуля 3.2. охоплюють:

Знання і розуміння:

- важливості створення безбар'єрного середовища для всіх учасників освітнього процесу;
- принципів та практичних методів створення безбар'єрного доступу до освіти для людей з різними видами обмежень;
- розуміння технік самозцілення та стрес-менеджменту як способів подолання наслідків травм;
- знання сучасних онлайн-інструментів для створення навчального контенту: платформи для створення відеоуроків, інтерактивні вправи, онлайн-курси тощо;
- розуміння особливостей цифрової педагогіки та ефективного використання онлайн-ресурсів в освітньому процесі;
- розуміння важливості м'яких навичок у сучасному освітньому середовищі;
- знання основних категорій м'яких навичок: комунікація, емпатія, лідерство, творчість тощо;
- умов ефективної організації процесу пошуку учнем методів досягнення важливих для нього цілей і вибору оптимального темпу просування;
- розуміння основних принципів та методів фандрейзингу;
- знання стратегій та технік пошуку ресурсів для організації освітніх проєктів;
- розуміння різних джерел фінансування, їхнього впливу на успішність фандрейзингових ініціатив;
- особливостей застосування інструментів штучного інтелекту в освіті;
- використання антиплагіатних програм на виявлення штучного інтелекту.

Уміння:

- розробляти та впроваджувати адаптивні освітні програми й методики, що враховують потреби всіх учасників освітнього процесу;
- інтегрувати різноманітні онлайн-сервіси для створення цікавого та ефективного навчального контенту;
- знання методик розвитку ключових компетентностей учнів, враховуючи критичне мислення, співпрацю, креативність тощо;
- розуміння ролі проєктної діяльності у формуванні ключових компетентностей;
- уміння планувати, впроваджувати та оцінювати освітні проєкти з метою розвитку ключових компетентностей учнів;
- упроваджувати та розвивати м'які навички серед педагогічного колективу через тренінги, семінари та інші форми професійного розвитку;
- установлювати партнерські взаємини між з учнями; визначати завдання для досягнення конкретної мети;
- досліджувати й вирішувати поточну ситуацію чи проблему;
- розробляти ефективні фандрейзингові стратегії відповідно до потреб та цілей освітніх проєктів;
- вести перемовини з потенційними донорами та спонсорами;
- створювати освітні продукти за допомогою сервісів штучного інтелекту;
- перевіряти текстові матеріали на плагіат;
- здійснювати супровід роботи учнів зі штучним інтелектом.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- розвиток особистих навичок: емпатія, співпраця, творчість тощо;
- упевненість у своїх здібностях створювати навчальний контент за допомогою онлайн-інструментів;
- підтримка і просування концепції створення середовища, де всі учасники мають рівний

доступ до освіти, незалежно від їхніх обмежень або потреб;

- готовність упроваджувати здобуті знання та уміння в практику освітньої діяльності;
- підтримка ідей розвитку освітніх проєктів, упевненість у їхньому позитивному впливі на суспільство;
- відкритість до співпраці та взаємодії з потенційними донорами, спонсорами з метою залучення необхідних ресурсів;
- відповідальне ставлення до фінансових ресурсів та їхнього ефективного використання для досягнення цілей освітніх проєктів.

Рекомендовані джерела

1. Абетка для директора. URL: <https://bit.ly/2YDTDXJ>
2. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с.
3. Академічна доброчесність у середній школі: методичні рекомендації. URL: <https://tinyurl.com/chesnist>
4. Аксініна І., Войтанішек О., Саніна О. Педагогічний коучинг: новація в шкільному менеджменті. Директор школи. 2018. № 23-24, С. 10-20.
5. Андрющенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016. Вип. 51 (104), С. 67-73.
6. Бахтіна Г.П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>
7. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №2, С. 9-14.
8. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2019. 240 с.
9. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2019. 240 с.
10. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с.
11. Богосвятська А., Кудрик Л. Комунікативна компетентність педагога-коуча. Зарубіжна література в школах України. 2020. № 4, С. 12-17.
12. Боднар О.С., Горішна О.М. Сутність та взаємозв'язок основних понять теорії управління змінами в освіті у філософсько-соціальному аспекті. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка. 2020. Вип. 8 (15). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/191>
13. Бондар О.В. Ситуаційний менеджмент : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 388 с.
14. Бондарчук О.І., Нежинська О.О. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Київ, 2017. 36 с.
15. Бурдун В.М. Стратегічне планування. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
16. Внутрішня система забезпечення якості освіти: Абетка для директора. URL: <https://bit.ly/2YDTDXJ>
17. Волківська Д.А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115, С. 45-47.
18. Воронова С.В. Коуч-технологія для директора школи. Управління школою. 2018. № 31-33, С. 80-94.
19. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посіб. / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.

20. Гайдученко С.О. Мотивація персоналу. Харків : ХНУМГ, 2013. 111 с.
21. Галузьяк В.М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. Теорія і практика управління соціальними системами. 2008. №4, С. 17-25.
22. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України. 2009. № 2 (63), С. 51-60.
23. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. 2008. № 3, С. 23-30.
24. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти. 2013. № 2, С. 260-264.
25. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с.
26. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
27. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38-41.
28. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи: матеріали науково-практичної конференції «Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ». URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
29. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
30. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона. Львів, 2005. 352 с.
31. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898 URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
32. Деякі питання організації та проведення супервізії: Наказ МОН від 18.10.2019 №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
33. Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 р. № 111/34394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>
34. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
35. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / М.А. Скидан та ін.; за заг. ред. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.
36. Дубицкий А.Е., Семенов І.А., Чепкий Л.П. Медицина катастроф. Київ: Здоров'я, 1993. 462 с.
37. Дуткевич Т.В. Техніка управлінської діяльності в закладі освіти. Київ :КНТ, 2020. 194 с.
38. Екстрена медична допомога / за ред. Г.Г. Рощина. Київ: Поліграф. книга, 2009. 138 с.
39. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків : ВГ «Основа», 2009. 176 с.
40. Євтух М.Б., Пінковська Е.А., Черкашина Т.В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 400 с.
41. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
42. Єгорова Є.В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України. 2006. Вип. 30, С. 350-360. URL: <https://rucont.ru/efd/518381>
43. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна небезпека / за заг. ред. В.В. Могильниченка. Київ: КІМ, 2007. 636 с.
44. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. 2021. № 9(195), С. 16-20.

45. Зеленська Л.Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. 2021. Т. 2, С. 95-98.
46. Ілліна О.В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя, в історії педагогічної думки. Вісник Житомирського державного педагогічного університету. 2018. № 24, С. 63-66.
47. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М. Порошенко та ін. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
48. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посіб. Київ, 2018. 174 с.
49. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: монографія / за заг. ред. Г.Л. Єфремової. Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2020. 444 с.
50. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
51. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.-укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
52. Інформаційні матеріали на тему психологічної допомоги для дітей та дорослих в часі війни. URL: <https://k-s.org.ua/coping-war/>
53. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для Директора. 2005. № 9-10, С.4-10.
54. Калініна Л.М. Реформування освіти в Чеській республіці. Вересень. 2013. № 1-2 (62-63), С. 10-24.
55. Калошин В.Ф. Філософське ставлення до стресу: психологічний практикум. Управління школою. 2017. № 46, С. 90–94.
56. Кальчева О.Ю., Місяк О.К. Методичний посібник до програми «Управління гнівом». Київ, 2015. 60 с.
57. Клокар Н.І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти. Вісник післядипломної освіти Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 6 (35), С. 94–109.
58. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку XXI століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48-49.
59. Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітніх управлінців : посіб. URL: <https://bit.ly/37kGdnf>
60. Коберник О.М. Проєктивна педагогіка і національна школа. Шлях освіти. 2006. № 7, С. 7-9.
61. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>
62. Ковбасюк Ю.В. Державне управління : підручник : у 2 т. Київ , Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
63. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст. 458.
64. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навч.-метод. посіб. для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60 с.
65. Компетентнісний підхід: ідеї для реалізації на уроках. URL: <https://bit.ly/3iujpsL>
66. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядженням КМУ від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
67. Коротун О. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. Інформаційні технології в освіті. 2016. № 3 (28), С. 117-129.

68. Костюк А.В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 2, С. 85-89.
69. Котова Н.В. Сутність і структура педагогічної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. URL: <https://bit.ly/3gj5vqV>
70. Кочкурова О.В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2019. Серія 12. Вип. 25 (49), С. 200-205.
71. Кремень В.Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
72. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. Джерело педагогічної майстерності. 2008. № 2, С. 32-37.
73. Линьов К. Концепція розвитку закладу освіти: з чого починати (част. 1). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WMiLcW77tyM> .
74. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. Рідна школа. 2017. № 11-12, С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
75. Любчак Н.М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 122, С. 144-150.
76. Любченко Н.В. Потенціал кластерних механізмів в управлінні освітою в умовах децентралізації влади. Вісник післядипломної освіти. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Вип. 2 (31), С. 65–81.
77. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків : ВГ «Основа», 2008. 320 с.
78. Максименко С.Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. Психолог. 2005. № 1, С. 19-22.
79. Манько В.А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2006. Вип. 25, С. 102-106.
80. Матюха Г.В., Салло Ю.В. Організація групової роботи на уроках англійської мови. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. № 2, С. 271-274.
81. Меморандум співпраці між усіма учасниками освітнього процесу: педагогами, учнями та батьками. URL: <https://bit.ly/3zxHqYt>
82. Менеджмент освітньої організації. Харків : ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
83. Мірошник О.Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. Психологія і особистість. 2015. №1 (7), С. 162-173.
84. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
85. Мойсеюк Неля. Педагогіка. URL: <https://bit.ly/3z9M8cc>
86. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика. 2010. № (6)97, С. 2-15.
87. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. Психологія і суспільство. 2016. № 1, С. 96-112.
88. Москальова А.С. Роль саморегуляції в подоланні професійних криз керівниками загальноосвітніх навчальних закладів. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інст-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. 2012. Вип.34. Т. 1, С. 197-201.
89. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект / Е. Лоулер та ін. Київ, 2017. 160 с.
90. Навчаємо мислити критично: посіб. для вчителів / авт.-уклад.: О.І. Пошетун, І.М. Сущенко. Дніпро: ЛІРА, 2016. 144 с.
91. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
92. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень За медичні права. Квітень 2011. № 4, С. 2-3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
93. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.

94. Новак В.О., Мостенська Т.Л., Ільєнко О.В. Організаційна поведінка: підручник. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
95. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні : посіб. для слухачів закладів післядипломної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, здобувачів вищої освіти за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами» / О.М.Отич та ін.; за заг. ред. О.М. Отич, Л. К. О. де Фонтана; НАПН України, УВУПО, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», КВЗЗСО «Одес. акад. неперв. освіти», КультурКонтакт Австрія. Київ, 2018. 74 с.
96. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
97. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. Український педагогічний журнал. 2016. № 4, С. 36-42.
98. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників / Н. Морзе та ін. Ел.фахове видання Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 1-53. Київ, 27-28.09.2019. URL: <https://bit.ly/3ineA6B>
99. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях. Вінниця: Нова книга, 2007. 144 с.
100. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: монографія / Л.Б. Лук'янова та ін. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
101. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
102. Ощепко Т.В. Професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3vbYTQA>
103. Палько Т.В. Психологічна програма розвитку рефлексії вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти. Актуальні проблеми психології. 2014. Вип. 41. Т. 1, С. 163-168.
104. Патрік Сміт, Атле Дирегров, Вільям Юле. Діти та війна. Навчання технік зцілення. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2022. 108 с.
105. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ. URL: <https://conf.zippo.net.ua/?p=340>
106. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – це міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
107. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос/ пер. з англ. Д. Кожедуба. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
108. Побірченко Н.А. Психодіагностика професійної ідентичності майбутніх вчителів : методичні рекомендації. Київ : БЦФ ТОВ «Дельфін», 2010. 45 с.
109. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Посібник для вчителя. Київ, 2014. 280 с.
110. Пометун О. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. Київ, 2020. 104 с.
111. Пометун О.І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. дім «Освіта», 2020. 192 с.
112. Пометун О.І., Сущенко І.М. Основи критичного мислення: метод. посібник для вчителів. Дніпро: ЛІРА, 2016. 156 с.
113. Пономаренко В., ВоронцоваТ., Сакович О. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ». URL: <http://surl.li/dwuik>
114. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
115. Правило кисневої маски для педагогів: практичні вправи для відновлення в травматичних обставинах від Тетяни Тимошенко. URL: <https://bit.ly/3uydYxV>
116. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: Постанова КМУ 16.02.1998 №174.

117. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
118. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМУ 09.01.2014 №11.
119. Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти»: Наказ Мінекономіки України від 17.09.2021 №568-21. URL: <https://bit.ly/3zyhrA1>
120. Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти: Наказ МОН від 19.02.2021 №235. URL: <https://bit.ly/3C7tkvQ>
121. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, схвалену Указом Президента України від 25 травня 2020 р. за № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
122. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 № 2245-III. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 15, ст. 73.
123. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
124. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
125. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. Урядовий кур'єр. 14.06.2000. №107.
126. Професійний стандарт «Учитель закладу загальної середньої освіти» : Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736 URL: <https://bit.ly/3H2Dhj0>
127. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
128. Пучков І. Використання змішаного навчання при підготовці вчителів початкових класів. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 1 (13), С. 260-264.
129. Пушкарьова Т.О. Педагогічне проектування в системі загальної середньої освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с.
130. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
131. Рашевська Н. Змішане навчання як психологічна педагогічна проблема. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». 2010. Вип. 191. Ч. IV, С. 89-96.
132. Резван О.О. Шляхи вдосконалення професійної рефлексії вчителів проєктних класів «Інтелект України». Рідна школа. 2016. № 4, С. 65-69.
133. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / пер. з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
134. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
135. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХП», 2018. 450 с.
136. Руденко І.М. Психологічні техніки емоційної саморегуляції для учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи: посібник. Черкаси: КНЗ «ЧОППОП ЧОР», 2022. 57 с.
137. Сайт. Державна служба якості освіти. Інституційний аудит. URL: <https://sqe.gov.ua/>
138. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник. Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>

139. Самооцінювання закладу освіти: ефективний інструмент підвищення управлінської діяльності. URL: <https://bit.ly/3wUZ8lt>
140. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / укладач А.В. Аносова; за заг. ред. Е.А. Пінковської, Т.В. Черкашиної. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 152 с.
141. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти від 01.01.2021 року, затверджений Наказом МОЗ України від 25.09.2020 № 2205. URL: <https://bit.ly/3CshueK>
142. Сенге П. П'ята дисципліна : мистецтво і практика організації, котра самонавчається. Київ : Олімп-бізнес, 2011. 408 с.
143. Сенчина Н.Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
144. Сікора Я. Інтеграція електронного навчання і дистанційних освітніх технологій в навчальний процес ВНЗ. Актуальні питання сучасної інформатики. 2023. № 3, С. 92-95.
145. Скиба М. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. URL: <https://bit.ly/30xzdEL>
146. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
147. Скрипник М.І. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik. Київ, 2016. 231 с.
148. Смагіна Т.М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції. Житомир. 2017. С. 21-29.
149. Ставкова С. До питання вивчення та використання супервізії як соціальної технології. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2016. № 3, С. 178-190.
150. Степаненко О.О. Обґрунтування поняття «тьютор» у освітньо-дослідницькому просторі. Педагогічні науки. 2018. № 4, С. 198-204.
151. Степико М.Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с.
152. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
153. Стрельников В.Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. Постметодика. 2010. № (6)97, С. 15-21.
154. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : poradnik для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.
155. Супрунець Т.А. Аксиоматичні ядра головних соціологічних підходів стосовно довіри та довірчих відносин. Міжнародний науковий форум : соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2013. Вип. 13, С. 43-55.
156. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 т. Київ: «Рад. школа», 1976. Т. 2. Сто порад учителям. С. 600–601.
157. Татенко В.О. Лідер XXI. Lider XXI. Соціально-психологічні студії. Київ : Видавничий дім «КОРПОРАЦІЯ», 2004. 182 с.
158. Теорія і практика формування лідера: навч. посіб. / О.Г. Романовський та ін. Харків, 2017. 100 с.
159. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
160. Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я: психічна саморегуляція. Київ: Вид. СЛОВО, 2020. 136 с.
161. Технології розвитку критичного мислення учнів / А.Кроуфорд та ін.; наук. ред., передм. О.І. Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.

162. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти. 2015. Вип. 83. Ч. 2, С.102-107.
163. Типова освітня програма організації та проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа»: Наказ МОН від 13.12.2018 № 1392. URL: <https://bit.ly/34Xcwbn>
164. Уварова А. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>
165. Удовицька Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України. 2013. Вип. 31. Т. VIII (50), С. 407-416.
166. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : навч. посібник. Вінниця, 2018. 196 с.
167. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : монографія / за заг. ред. В.В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. 600 с.
168. Фісун О.В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен: зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи». 2010. Вип. 34, С. 133-139.
169. Хобзей П. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>
170. Цуркан Т.Г., Красій Н.Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 10 (54), С. 313-318.
171. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ : Академвидання, 2012. 224 с.
172. Черкашина Т.В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 162 с.
173. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок. 2012. № 12, С. 136-139.
174. Швець Т. Тьюторські компетенції, або Чому не кожен вчитель може стати тьютором. 2018. URL: <https://bit.ly/3irvxgm>
175. Шевченко І.А. Розвиток фахової компетентності вчителів природничих дисциплін у післядипломній педагогічній освіті: метод. посібник. Вінниця: КВНЗ «ВАНО», 2016. 96 с.
176. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
177. Шуневич О.М. Фасилітативний підхід як умова трансформаційного навчання вчителів у післядипломній освіті. Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Рівне. 2018. С. 219-224.
178. Яхно Т. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ, 2019. 168 с.